

7^ο Γυμνάσιο Ηρακλείου

Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

Σχολικό έτος 2010 - 2011

Βότανα: ένας θησαυρός της κρητικής γης

Επιλογή θέματος

Το θέμα που επιλέξαμε για το πρόγραμμα της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης της φετινής χρονιάς είναι: «Βότανα: ένας θησαυρός της κρητικής γης». Το θέμα επιλέχτηκε σε συνεργασία με τα παιδιά της ομάδας, κυρίως γιατί αφορούσε στην επαφή με τη βιοποικιλότητα του τόπου τους αλλά και στην άμεση ενασχόλησή και επαφή τους με το αντικείμενο.

Στόχοι του προγράμματος

1. Να μάθουν τα παιδιά να δουλεύουν ομαδικά και συνεργατικά.
2. Να εξασκηθούν στην παρατήρηση, καταγραφή και οργάνωση στοιχείων.
3. Να γνωρίσουν τα αρωματικά φυτά και βότανα του τόπου τους.
4. Να μάθουν λίγες πληροφορίες για τις χρήσεις και τις ιδιότητές τους.
5. Να εξασκηθούν σε πρακτικές αντιμετώπισης απλών ασθενειών με φυσικούς τρόπους.
6. Να αφουγκραστούν τη φύση γύρω τους και να συνειδητοποιήσουν πως είναι ένας κόσμος πλουσιότατος κι εμείς ένα μικρό του κομμάτι.
7. Να μάθουν να εκτιμούν και να σέβονται τη φύση γύρω τους.
8. Να μάθουν να συλλέγουν πληροφορίες και υλικά σχετικά με το θέμα τους και να τα ταξινομούν σε ενότητες.
9. Να αναπτύξουν ερευνητικό και παρατηρητικό βλέμμα.
10. Να προσεγγίσουμε τη γνώση μέσα από εμπειρικές και βιωματικές μεθόδους μάθησης.
11. Να οικοδομήσουμε μια οικολογική στάση ζωής.

Οργάνωση ομάδας

1. Τα παιδιά χωρίστηκαν σε ομάδες, οι οποίες ονομάστηκαν με ένα βότανο. Ο χωρισμός σε ομάδες τους έδωσε τη δυνατότητα να εργάζονται συντονισμένα και να συνεργάζονται μεταξύ τους για να πετύχουν το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα για την ομάδα τους.
Οι κύριες ασχολίες κάθε ομάδας ήταν:
 - Εξεύρεση υλικού για τα βότανα, τη χρήση τους στη μαγειρική, ως φάρμακα και ως καλλυντικά.
 - Συζήτηση με μεγαλύτερους για τη θέση των βοτάνων στη λαϊκή μας παράδοση.
 - Δημιουργία αφισών, χειροτεχνημάτων, βίντεο, κειμένων και ποιημάτων που αφορούν στο αποτέλεσμα της έρευνάς τους.
 - Φροντίδα του βοτανόκηπου που δημιούργησαν τα ίδια τα παιδιά στο σχολείο.
2. Οι συναντήσεις όλης της ομάδας γινόταν μία φορά την εβδομάδα για δύο ώρες. Εκεί είχαν την ευκαιρία τα παιδιά να δείξουν τη δουλειά της ομάδας τους, να συζητήσουμε για τις δράσεις μας, να ασχοληθούμε και με άλλα περιβαλλοντικά θέματα που αφορούν τόσο στη δημιουργία οικολογικής συνείδησης αλλά και στην ευαισθητοποίηση πάνω σε περιβαλλοντικά προβλήματα.
Χρησιμοποιήσαμε κάθε μέσο ώστε το αποτέλεσμα να είναι ελκυστικό για τα παιδιά, όπως παρουσιάσεις βίντεο οικολογικού περιεχομένου, μουσική γνωστών Ελλήνων και ξένων δημιουργών, θεατρικό παιχνίδι, χορογραφίες.

Δραστηριότητες

1. Δημιουργήσαμε ένα **χριστουγεννιάτικο παζάρι** την ημέρα παράδοσης των ελέγχων. Τα παιδιά έφτιαξαν χειροτεχνήματα με βάση τα βότανα, αρωματικές χριστουγεννιάτικες κάρτες, κεριά και γούρια ενώ κέρασαν γονείς και καθηγητές χειροποίητα γλυκίσματα, σαλέπι και ρακόμελο. Στόχος μας ήταν να δημιουργήσουμε ένα αλληιώτικο, ζωντανό κι ευχάριστο περιβάλλον για τους επισκέπτες του σχολείου μας, δείχνοντας τα ταυτόχρονα τις δημιουργικές μας ανησυχίες. Στόχος μας πάνω απ' όλα ήταν να καλλιεργηθεί στα παιδιά το αίσθημα της κοινωνικής προσφοράς αφού τα έσοδα διατέθηκαν στη δράση «Χαμόγελο του παιδιού». Προσφορά και αλληλεγγύη σε όλα τα παιδιά γιατί κάθε παιδί είναι ξεχωριστό και αξίζει να χαμογελάει.
2. Για να προσεγγίσουμε βιωματικά το θέμα μας **δημιουργήσαμε έναν βοτανόκηπο** στο σχολείο μας. Η δραστηριότητα αυτή έδωσε την ευκαιρία στα παιδιά να ασχοληθούν κι επομένως να μάθουν πολλά γύρω από την καλλιέργεια ενός κήπου αφού σκάλισαν, φύτεψαν και διαμόρφωσαν μόνα τους τον κήπο. Παράλληλα είχαν την ευθύνη για το πότισμα και την περιποίηση του, πράγμα που τους έδωσε

αίσθημα υπευθυνότητας και σωστής οργάνωσης προκειμένου να διατηρήσουν το δημιούργημά τους.

Γεγονός είναι πως μαζί με τα φυτά καλλιεργήθηκαν κυρίως συναισθήματα μια και τα παιδιά δέθηκαν με τα φυτά, τα αγάπησαν, ανησυχούσαν γι αυτά, καμάρωναν... Έγινε αυτή η πλευρά του σχολείου σημείο συνάντησης και δημιουργικής απασχόλησης.

3. Πρώτος μας σταθμός εκτός σχολείου ήταν το **περιβαλλοντικό κέντρο του Ρούβα** όπου παρακολουθήσαμε το πρόγραμμα: «Δάσος του Ρούβα: Το τελευταίο πριν ο δάσος της Μεσογείου». Παρά το τσουχτερό κρύο απολαύσαμε μια μαγευτική διαδρομή στον Ψηλορείτη προς το δάσος του Ρούβα όπου σαν μικροί εξερευνητές με τα κατάλληλα εργαλεία φέραμε εις πέρας τις εργασίες που μας ζητήθηκαν. Τα παιδιά δούλεψαν γι ακόμα μια φορά ομαδικά, κι είχαν την ευκαιρία να ζήσουν μια μοναδική εμπειρία κοντά στη φύση υπό την καθοδήγηση των εμπειρών και μεθοδικών συνεργατών του περιβαλλοντικού κέντρου. Τους ευχαριστούμε από καρδιάς για την υπέροχη εμπειρία που μας χάρισαν.
4. Αρχές Απριλίου υποδεχθήκαμε στο σχολείο μας τον κ. Στέλιο Σημαιάκη, επιστημονικό βοηθό του Πανεπιστημίου Κρήτης και συνεργάτη του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας, ο οποίος μας έκανε **διάλεξη για τη βιοποικιλότητα της Κρήτης** και συγκεκριμένα για ζώα, πουλιά και μικροοργανισμούς της κρητικής γης. Μέσα από εικόνες, παιχνίδια και συζήτηση πλησιάσαμε και ανακαλύψαμε έναν κόσμο που δεν γνωρίζαμε, μάθαμε τόσα πολλά για την ποικιλομορφία της ζωής στο νησί μας, και για την αξία της ζωής όποια μορφή κι αν έχει. Είναι συγκλονιστικό, πως το δώρο που κράτησε η παρουσίαση αυτή, τα παιδιά συμμετείχαν ενεργά, ζητούσαν να μάθουν περισσότερα, παρακολουθούσαν ενθουσιασμένα. Όταν στο τέλος ο κύριος Σημαιάκης μας έδειξε σε μπουκαλάκια με υγρό αλλά και ζωντανά έντομα, φίδια, σκουληκάκια, σκορπιούς, αράχνες ο ενθουσιασμός των παιδιών ανέβηκε κατακόρυφα. Ο κ. Σημαιάκης απέδειξε πως τα παιδιά μπορούν να ενδιαφερθούν και να μάθουν τα πάντα αρκεί να ξέρει κανείς τον τρόπο που θα τα προσεγγίσει. Του αξίζουν συγχαρητήρια κι ένα μεγάλο ευχαριστώ από όλους μας.
5. Την ίδια μέρα και μετά το τέλος της παρουσίασης του κ. Σημαιάκη τον συνοδέψαμε στο όρος Γιούχτα, με σκοπό να παρακολουθήσουμε την **απελευθέρωση δύο γυπαετών** που δέχτηκαν φροντίδα στο κέντρο περίθαλψης άγριων πουλιών και ζώων της Αίγινας, και κατέληξαν στο Πανεπιστήμιο Κρήτης για να σημαδευτούν και να απελευθερωθούν. Κοντά μας η ομάδα εφημερίδας του σχολείου, οι συνεργάτες του Πανεπιστημίου, μέλη φιλοζωικών σωματείων και τοπικό τηλεοπτικό κανάλι που κάλυψε αυτό το πανέμορφο θέαμα. Η ανάβαση ως την κορυφή του Γιούχτα ήταν μια ακόμα περιπέτεια για τα παιδιά, την οποία καταχάρηκαν παρά τη ζέστη και την κούραση. Η θέα όμως απ την κορυφή ήταν η καλύτερη αποζημίωση όπως επίσης και το πέταγμα των αετών όταν βγήκαν απ τα κλουβιά τους. Ο πρώτος ήταν

ασυγκράτητος και βιαστικός να πετάξει μακριά. Τον κοιτούσαμε για ώρα να πετάει πάνω απ τα κεφάλια μας. Ο δεύτερος βγήκε απ το κλουβί του διστακτικός, απλώνοντας τις φτερούγες του στον ήλιο για να ζεσταθούν, κι έμεινε έτσι για πολύ ώρα σα να θελε να τον θαυμάσουμε και να τον αποθεώσουμε. Ένα συγκλονιστικό θέαμα για όλους μας και μια πραγματικά μοναδική εμπειρία για τα παιδιά που έζησαν κάτι τόσο αγνό και αληθινό.

6. Η δραστηριότητα που έκλεισε τη φετινή χρονιά ήταν η **συμμετοχή μας στο διαγωνισμό του i-create του Υπουργείου Παιδείας «Σχολικά Μαγειρέματα»**. Αποφασίσαμε να συμμετέχουμε με μια συνταγή για αρωματικό ελαιόλαδο με βότανα αλλά και με μία αφίσα την οποία δημιουργήσαμε με τη βοήθεια της ομάδας ψηφιακής φωτογραφίας του σχολείου. Ενώ δηλαδή η περιβαλλοντική μας ομάδα έφτιαξε ένα υπέροχο διακοσμητικό μπουκάλι με ελαιόλαδο και βότανα, η ομάδα φωτογραφίας ανέλαβε να το φωτογραφήσει και να το διαμορφώσει ψηφιακά. Το αποτέλεσμα είναι καταπληκτικό κι αξίζει ένα μεγάλο μπράβο στα παιδιά και των δύο ομάδων που συνεργάστηκαν για να πετύχουν μια τόσο καλή δουλειά.
7. Αξίζει σίγουρα ν αναφέρουμε σαν τελευταίο τη **συμμετοχή μας στην εκδήλωση παρουσίασης των περιβαλλοντικών προγραμμάτων** όλων των σχολείων που διοργανώθηκε από τη Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Νομού Ηρακλείου στο 2^ο ΕΠΑΛ. Συμμετείχαμε σ αυτό με κείμενα που έγραψαν τα παιδιά για τη φετινή τους εμπειρία, τις σκέψεις τους μέσα από ένα ποίημα, τις ανησυχίες του μέσα από ένα βίντεο με μουσική. Και το αναφέρουμε γιατί τα παιδιά εργάστηκαν γι αυτή την παρουσίαση με αγάπη και περηφάνια θέλοντας να μοιραστούν κάτι απ αυτά που έζησαν.

Αξιολόγηση του προγράμματος και συμπεράσματα

Κύριο ρόλο στη διεξαγωγή του προγράμματος έπαιξε η διαμορφωτική αξιολόγηση δηλαδή συζήτηση σε τακτά χρονικά διαστήματα επιτυγχάνοντας έτσι την ανατροφοδότηση των μέχρι τότε αποτελεσμάτων. Τα παιδιά είχαν την ευκαιρία μ αυτό τον τρόπο να αξιολογούν τη δουλειά τους, να χειρίζονται διαφωνίες και συγκρούσεις, να μαθαίνουν από τα λάθη τους και να ανακαθορίζουν τη στάση τους.

Η επιτυχία του προγράμματος πιστεύουμε ότι συνοψίζεται κυρίως σ αυτό, στο ότι δηλαδή ήρθαν σε επαφή με τη μέθοδο της ομοδοσυνεργατικής εργασίας. Κι αυτό είχε ως αποτέλεσμα ν αναγνωρίσουν τον εαυτό τους ως κομμάτι ενός συνόλου που έχει τον ίδιο στόχο, τον ίδιο σκοπό. Σ αυτή την προσπάθεια δεν ήταν φυσικά όλα απλά. Χρειάζεται χρόνος και κόπος ώστε τα παιδιά να ξεφύγουν από τον παραδοσιακό τρόπο μάθησης που θέλει, δυστυχώς, τον μαθητή να δουλεύει μόνος του, σχεδόν εγωκεντρικά.

Επιτυχία σημαίνει επίσης το γεγονός πως τα παιδιά άλλαξαν στάση απέναντι στα βότανα συγκεκριμένα αφού η ενασχόλησή τους με αυτά τους πρόσφερε γνώσεις που άλλαξαν την

καθημερινή τους ζωή (δημιουργία αρωματικού σαπουνιού, χρήση των βοτάνων για θεραπευτικούς σκοπούς, συνταγές μαγειρικής κ.λ.π.). Άλλαξαν όμως στάση και απέναντι στο περιβάλλον γενικότερα κι αυτό φάνηκε από την προσπάθεια τους να ευαισθητοποιήσουν με κάθε τρόπο τους συμμαθητές τους (αφίσες, παρουσίαση του προγράμματος στο σχολείο, ο κήπος τους τον οποίο έδειχναν με τόση περηφάνεια).

Ως εκπαιδευτικοί, οι οποίοι ασχολήθηκαν πρώτη φορά με πρόγραμμα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης νιώθουμε ότι κάναμε μια αρκετά καλή προσπάθεια ως προς το να δραστηριοποιήσουμε και να ευαισθητοποιήσουμε τα παιδιά της ομάδας. Σίγουρα υπήρξαν παραλείψεις, λάθη και αντιμετωπίσαμε πολλές δυσκολίες σ αυτό το ξεκίνημα, κυρίως ως συνέπεια της απειρίας μας. Ήταν όμως και για μας μια υπέροχη εμπειρία που μας άνοιξε καινούριους δρόμους στην εκπαιδευτική μας πορεία. Μάθαμε και οι ίδιες πολλά ώστε να συνεχίσουμε με περισσότερη σιγουριά από δω και πέρα ν ασχοληθούμε με την περιβαλλοντική εκπαίδευση. Πιστεύουμε πως προγράμματα σαν κι αυτό δίνουν μια νέα πνοή στο σχολείο μια και διαμορφώνουν έναν σύγχρονο, βιωματικό τρόπο μάθησης.

Οι υπεύθυνες για το πρόγραμμα καθηγήτριες

Δέσποινα Χουρδάκη ΠΕ 07

Ευτυχία Μπούζμπα ΠΕ 01

Η περιβαλλοντική ομάδα του σχολείου

ΝταγιάνναΠρένγκα

Μαρία Σαζαλτζοπούλου

Νεκτάριος Σαμιωτάκης

Ιφιγένεια Σεβαστάκη

Κωνσταντίνος Σεβαστάκης

Μάνος Σέγκος

Ναυσικά Σουλτάτου

Κατερίνα Σταυροπούλου

Κατερίνα Τάρια

Μαρία Τερζάκη

Κωνσταντίνα Τζερμιά

Παντελής Σαριδάκης

Αναστασία Σκουβάκη

Βαγγελιώ Σφακιανάκη

Βασίλης Τροχίδης

ΚέλλυΦοβάκη

Γιάννης Φραγκιαδάκης

Παναγιώτης Χαϊνάκης

Εύη Χαλαμπαλάκη

Κατερίνα Χατζηγεωργίου

Έλενα Χατζηδάκη

Αντώνης Χατζηπέτρος

Χάρης Χουλάκης